

Markotabödöge kerek temploma a XIV. századból

Csete Lajos

Emlékeztem szerint Bödögén 1959-ben megépület az autóbusz-forduló. A fordulónak alapot kellett adni. A domb lankás részét kimélyítették. A környék lakói elcsodálkoztak, hogy milyen sok emberi csont került elő. Sölétormos Gábor plébános úr az emberi csontokat két nagy kosárba rakatta. A bödögei temetőbe vitette, ott lettek elhantolva. Hegedüs Vendel asztalosmester a közelben lakott. Elmondta, hogy a Fő út mellett árkoltak az 1920-as években, akkor egy gazdalan lány sírját bolygatták meg. A közvélemény elfogadta, hogy itt a Mária-szobor dombján régen temető volt. Az autóbusz-forduló alapozásakor sok régi téglatörmelék is előkerült. Tehát itt valami épület is volt. 1997-ben községünk gázvezetékének lefektetésekor 9 sírhelyet vágott át az árkológép. Községünkben 2006-ig senki nem jelezte, hogy tud arról, hogy Bödögén a mai Mária-szobor dombján valaha egy kerek templom volt. Élő Ilona (82 éves korában) elmondta, hogy apjától, Élő Ferentől hallotta, aki pedig elődeitől, hogy Fördös György bödögei lakosnak volt 8 fia. A legfiatalabb kapta meg

a szülői nádas házat. Ma is a Fördös-család lakja a telket. Egy viharos éjjel kigyulladt a ház, a tűzcsóvak a közeli kerek templomra hullhattak, akkor égett le. A kerek falusi plébánia templomok többsége a XIII-XIV. században épültek. Az országhatárhoz közeli többségében Szent István és Szent László országhatárvédő királyok arcképét és csatajeleneteit ábrázolták leginkább. Ez olvasható „A középkori Magyarország rotundái”, az Akadémiai Kiadó 1972-ben kiadott könyvében. Markotabödöge Község Önkormányzata az ősi kerek templom jelképét községünk címerébe helyezte. Így állítva méltó emléket elődeinknek, őseinknek! Lacza György főesperes, kanonok az Úrnak 1698. esztendejében látogatta meg községünket, íme a jegyzőkönyv hiteles szövege:

„Markotabödöge

Ez az egyházilag egyesített két falu a győri székeskáptalan tulajdona. Kerekes kápolnájának külseje romos, rossz cserép fedélzetén át a boltzat és a falak is áznak. A kápolna közepén levő kisdud torony ablakain át az eső nemcsak csepeg, hanem néha ömlik. A templom innen, a toronyablakokból kapja a világosságot. Fel volt-e szentelve, nem tudni, bár valószínűleg igen, mert amíg katolikusok kezén volt, Minden-szentek napját búcsúként tartották meg. Később a kápolna az eretnekek kezébe került, így meg van fertőzve.⁶²

A kápolnában kőoltár van, hordozható oltárkövel. Az oltár régimódi szerkesztésű,⁶³ azaz szárnyasoltár, oldalait kitárni és becsukni lehet. Alul, egymással szemközt, Szent Borbála és Szent Ágnes, ezek felett Szent István és Szent László királyok festett képe van, ezek felett egy újabb festmény Krisztust a kereszten ábrázolja Szűz Mária és Szent János társaságában. Még ezen felül is van egy festmény: a Boldogságos Szűz Mária a kis Jézussal. Ugyanezen oltáron, de legalul, egy új festmény van: a Fájdalmas Anya Jézus holttestét tartja ölében.

1 db fa feszület, 2 db réz, 2 db fa gyertyatartó, 2 hímzett antependium, 1 ezüst kehely aranyozott paténával, kehelyfelszerelés. Egyetlen miseruha van anyagból, 1 zászló, egyik oldalán Szűz Mária és Szent József, a másik oldalán pedig Mária Magdolna képével. Van azután 1 régi misekönyv, bor és víz számára kis kancsók és hozzájuk kerek alátét, 1 réz szenteltvíztartó, a szószerék fából készült, török selymekendővel van leterítve. Sekrestye, padok és keresztkút nincs.

A templom számára a község a puszta-jobbágyhelyek földjeiből két darabot hasított ki, ezek terméséből egy kisdud harangot vettek. A jövőben ehhez hasonlót vagy még nagyobbakat szándékoznak venni. Az említett harang két szál gerendán függ, még nincs megszentelve. Kegyes hagyományokból 30 tallér készpénzük is van. A temető a kápolna körül van, nincs azonban körülkerítve, az állatok keresztül-kasul járnak.

E falu a fehértói plébános filiája: minden második vásár- és ünnepnap jön ki ide az isteni szolgálatot végezni. Ilyenkor egyszerű ebédet kap bor nélkül: bor csak Karácsony, Húsvét és Pünkösöd ünnepén jár neki.

Fizetésül a községtől 3 szántóföldje van, ezeket a plébános által adott vetőmaggal a község műveli meg, és 3 szekér szénát kap a falu rétjéből. Ezenfelül minden házaspár 1 köböl búzát, 12 dénárt, tüzelőre 10 kéve nádat ad. Évenként fahordáshoz két kocsit köteles minden pár adni, a malomba őrléshez pedig egy kocsit. Temetésért 12 dénár, halotti beszédért és gyászmiséért 50 dénár, beteghez hívatra 10 dénár, kereszteléskor egy kenyér és 1 tyúk, egyházkezőkor 5 dénár, esketésekor 25 dénár jár neki. Az özvegyasszonyok 1 napot szolgálnak, új asszony avatásáért 1 itce bor és kalács jár.

A hívek panaszkodnak a plébánosra, hogy mint legutóbb a Pünkösöd utáni ötödik vasárnapon, úgy máskor is, gyakran istentisztelet nélkül hagyja őket. „Bésárkányba” vagy Barbacsra meg inkább, pedig oda nem köteles kijárni. Hétköznaponként pedig évente alig hatszor, ádventben pedig háromszor-négyszer misézett náluk. A betegekről azonban lelkiismeretesen gondoskodik.

A plébános azzal védekezik: sokszor nincs ministráns,⁶⁴ márpedig ő nem tud egyszerre két feladatot is ellátni. Ádventben nem küldtek érte kocsit, márpedig ez a megállapodás szerint az ő kötelességük. Sekrestyésük sincs, aki a szükséges miseborról gondoskodnék. Tehát: ne őrá panaszkodjanak, hanem inkább törekedjenek az ő panaszainak orvosolására. Gondoskodjanak tisztességesen a szent dolgok őrzéséről, tisztántartásáról.

62 Az egymás iránti ellenszenv még a templomokra, a tárgyakra is kiterjedt.

63 Antiquorum more constructa.

64 Papnak a szertartásnál segítő, latin feleleteket ismerő gyerek.”

Székelyudvarhely (Odorhei)
A jelenlegi Jézus Szíve-kápolna

1. A rotundák elterjedése a középkori Magyarország területén. a) Királyi kápolna. b) Feltehetően királyi kápolna. c) Várkápolna. d) Falusi plébániatemplom. e) Talán kerek falusi plébániatemplom. f) Kerekgyűháza helynév. g) Kerekgyűháza helynév ismert rotundával. h) Karner. i) Keresztelőkápolna. j) Hatkárjos rotunda. k) Bizánci eredetű centrális templom

A rádióamatőr (2. rész)

Zugó Tibor

„A fentiekhez képest az én állomásom kb. 25 éves konstrukciójú. Évekkel ezelőtt 100 ezer forintért vásároltam a készüléket, az antenna oszlopom felállítását, szintén évekkkel ezelőtt, 60 ezer forintba került, az antennámat magam készítettem ajánlék huzalból, ezért az pénzbe nem került. További költséget jelent még a rádiózó számára az összeköttetésekről a QSL lapot beszerezni és elküldeni. Vannak állomások, akiktől csak postai úton lehet a lapot begyűjteni, ami a postai árszabás miatt nem olcsó. A lap küldése, ha lehet, még többbe kerül. Mivel az összeköttetés befejezését a lap elküldése jelenti, ezért ez elég nagy terhet ró ránk. Egy darab lap ára a minőségtől függően lehet 5-15 forintig terjedő, ha elég aktívak vagyunk, akkor ez évi több ezer darabot jelent. Ez a költség esetemben 3-5 ezer forint között szokott lenni. További költség még a lap postázása, amennyiben a központi irodán keresztül küldjük, akkor ez különként 3200 Ft-ot jelent jelenleg. Egy kis fejszámolással meg lehet határozni, hogy a hobymra évente több tízezer forintot költök. Szüvedélyem a diplomagyűjtés, a különleges állomások keresése és a versenyzés. Pontos számot nem tudok, de több mint száz diplomával rendelkezem a versenyeken szerzett diplomákon kívül. A versenyzésben a rádióklubunk csapatával sok szép sikert könyvelhetünk el, öt világbajnoki címet szereztünk és több Európa- és Világrekord

tulajdonosai vagyunk. A részletes eredményeket a klubunk internetes oldalán lehet megtalálni. A lap elérhetősége: <http://www.mttosz.t-online.hu>, ezt a lapot én készítettem és tartom karban. Ez is példa arra, hogy mindenki megtalálja a számára megfelelő elfoglaltságot közöttünk, hiszen a rádiózás területére is betört a számítástechnika. Az összeköttetésekről naplót kell vezetni, amely az összeköttetések pontos adatait tartalmazza. A modern állomás tartozéka már a számítógép, amelyre sokféle programot írtak azok a rádióamatőrök, akik a számítógép szerelmesei is egyben, lehet, hogy munkájuk is ehhez kapcsolódik. Vannak olyan programok, amelyek segítségével összeköttetést is lehet létesíteni az úgynevezett digitális üzemmódban. A rádiós expedíciók szervezői is kihasználják a számítógép és az Internet adta lehetőségeket, mert a tervezett expedíciónak honlapot készítenek, ahol az összes tudnivaló megtalálható. Itt információ olvasható az adott országról, földrajzi helyről, ezáltal a földrajzi ismereteink bővülnek, általános műveltségünk nő. Nagyon jó érzés, mikor felrakom a fejhallgatót és tekerem az állomás kereső gombját, hogy értem, mi történik az éterben, és a sok 'ti' meg 'ta' nem értelmetlen számomra, hanem tudom melyik állomás, melyik országból dolgozik, és hogy miről beszélgetnek. Ez vonatkozik a fónia/éző beszéd/ üzemmódra is, hiszen a megszerzett angol tudásom elegendő ehhez. Külön öröm, mikor egy ritka, különleges állomással sikerül kapcsolatot teremteni, hiszen előfordul, hogy csak évek után lehet ismét állomást hallani arról a helyről. Vannak különböző évfordulóhoz kapcsolódó aktivitások, amelyekkel kapcsolatot létesíteni

általában megismételhetetlenek, illetve az ezen alkalomból kiadott diplomát nem lehet többé megszerezni. Egy hasonló példa van jelenleg Magyarországon, nevezetesen 2010-ben Pécs Európa kulturális fővárosa, ezért több különleges állomás dolgozik Pécsről, és egy diplomát is kiadnak. Nekem már sikerült is megszereznem 11-es sorszámmal ezt a szép diplomát. Morsejelek és a számítógép ismerete mellett a nyelvtudásunkat is tudjuk fejleszteni a rádiózás során, hiszen nagyon sok nyelven folyik a forgalmazás. A legelterjedtebb az angol nyelv használata, ami hivatalosnak is mondható, a távirózás során is legtöbbször az angol szavakból alkotott rövidítéseket használjuk, de sok német, francia, olasz és orosz nyelvű állomás is hallható a sávokban. Fizikai állóképességünket az antennaszerezés, állomásépítés és versenyzés teszi próbára. Előfordul, hogy 10-12 órát kell a szabadban, esetleg 30 méteres magasságban dolgozni, vagy versenyzéskor néha csak 30-35 óra után tudunk 3-4 órát pihenni. Általában elmondható mindegyik versenyről, az eltérő szabályok ellenére, hogy a cél minél több, és minél távolabbi állomásokkal kapcsolatot létesíteni. Verseny mindegyik hétvégén van, általában több is, amiből mindenki kiválaszthatja a neki megfelelőt. Tagja vagyok több nemzetközi táviró klubnak, a diploma gyűjtők klubjának. Mindegyik klubba való belépéshez bizonyos feltételeket kellett teljesíteni, amelyeknek én megfeleletem, ezáltal nemzetközi szinten is ismertebb lett az állomásom. Összességében elmondható, hogy a rádióamatőrök hobbija és sportja egyben, általa bővülnek műszaki, földrajzi, nyelvi, általános műveltségi és egyéb ismereteink. Sajnos az írott anyag nem mindig tudja

visszaadni azt az élményt, amit a mindennapok során átélünk. Amennyiben valakinek felkeltette az érdeklődését a beszámoló és még bővebb információt szeretne erről a sportról, bátran keressen meg, hiszen szóban és tetteben sokkal könnyebb bemutatni dolgokat. Megjegyzem még, hogy abszolút nem teljes még a fenti leírás, és teljes egészében a saját élményeimre alapul, törekedve a tárgyilagosságra. Mások lehetnek eltérő véleményen, tapasztalhatnak más élményeket is, hiszen nagyon szerteágazó ez a tevékenység. Az általam fentebb leírtak a rövidhullámon való forgalmazásra igazak, az ultrarövidhullám teljesen más élményt nyújt, mások az adottságai, lehetőségei, ezért az értékítélet is más. Amennyiben szükséges, a jövőben erről is tudok beszámolókat nyújtani. A másik megjegyzés, hogy aki nem kíván adóamatőr lenni, lehetőség van a sávokon forgalmazók megfigyelésére is. Ehhez nem szükséges semmilyen vizsga sem, csak egy megfigyelő szám, amit általában a rádióamatőrök érdekképviselete, a Magyar Rádióamatőr Szövetség jelöl ki. Nagyon sokan kezdték úgy a tevékenységüket, hogy először megfigyelők voltak, és csak egy idő után tettek vizsgát, és szerezték meg az adóengedélyt. A hazai rádióamatőr tevékenység szervezését, a magyar és nemzetközi érdekképviseletet a Magyar Rádióamatőr Szövetség látja el.

Befejezésül szeretném megemlíteni a családi háttér szerepét, hiszen minden rádióamatőr csak az ő megértésükkel, türelmükkel tudja művelni ezt a nagyon hasznos időtöltést. Nagyon szépen köszönjük nekik.”

Gratulálunk és további sok sikert kívánunk!

Szerkesztő

Okleveleim, díjaim (a teljesség igénye nélkül)

Augusztusi jeles napok

Augusztus 15.—Nagyboldogasszony napja

Nagyboldogasszony napja, legrégebb Mária ünnepünk. Ezen a napon ünnepli az egyház Mária mennybemenetelét és egyben Magyarország oltalmazóját. Az ünnep első elnevezései "dormito"- elalvás vagy "pausatio"- elpihenés utal Szűz Mária halálára. Szent István királyunk volt az, aki az országot Szűz Mária oltalmába ajánlotta halálos ágyán, mivel nem volt a trónon utóda (Imre herceg ekkor már halott). Innen az elnevezés is Regnum Marianum azaz Szűz Mária országa. Sokfelé búcsúnap. Híres magyar búcsújáró helyek: Andocs, Máriagyűd, Feldebrő, Csorna, Mátraverebély... Az ünnep vigiliáját (előestéjét) általában virrasztással töltik a hívek, Mária énekeket énekelve, imádkozva. Leghíresebb Mária énekünk a körmeneteken is gyakran hallható Boldogasszony anyánk című dal. Az asszonyok egy jelképes koporsóba Mária szobrot helyeznek, mellé virágokat, füveket tesznek, virrasztanak, majd másnap körmenetben viszik a koporsót.

Ezen a napon szokás volt virágot, gyógynövényt szedni, majd a templomban megszenteltetni, a betegeket aztán ezzel gyógyították, de jutott belőle a csecsemő bölcsőjébe vagy a halottak koporsójába is. Azt tartották, ha tűzre dobják a füveket az véd a vihar ellen. A téli holmikat ezen időszakban kitették a napra, szellőztették, hogy a moly bele ne menjen. Dologtíltó nap is volt, sütni például nem szabadott, azt tartották a tűz ilyenkor kicsap a kemencéből. Ha szép, napsütéses volt az idő, az jó szőlő vagy szilvatermést jelentett. Néhol keresztet vágtak a gyümölcsfába, hogy bő termés legyen.

A szeptember 8-ig tartó időszakot két Boldogasszony közének nevezték (szeptember 8. Mária nap), és bizonyos munkák szempontjából kiemelt jelentőségű volt. Úgy vélték, ilyenkor kell ültetni a tyúkokat, hogy jól tojjanak. A búzát is ekkor szellőztették, hogy ne legyen dohos.

Augusztus 20. - Szent István ünnepe

"Ím eljött az áldott új nap
zengő üdvös ünnepe
szent királyunk-Istvánunknak!
Míg tart e világ heve,
örvendjen, ki őáltala
lón Urunk örököse
s érdeméből nyeri vala,
hogy a mennynek részese ..."

A tartárjárást követő reményesebb időkben keletkezett, latin nyelvű himnusz-krónikás ének magasztalta így Szent Istvánt. István királyunk sírját 1038. augusztus 20-án - szentté avatásakor - nyitották fel a székesfehérvári bazilikában, s az egyház azóta is ezt a dátumot tartja ünnepként. Mindazonáltal attól fogva, hogy 1818-ban Ferenc császár megengedte Szent István Budán őrzött kézzelírtjének a budai Várhegyen történő ünnepélyes körülhordozását, messze földön híressé váltak a budai István-napok.

Ez az esemény terebélyesedett a XVIII. század végén országos méretűvé. Ezek az ünnepnapokon az ünnepi asztal ékessége volt az új lisztből készült kenyér, s az aratók multságát még inkább színesítette a nyáron névnapjukat tartó Istvánok ünnepe is!

István király törvényeivel a keresztény tanításokat az állam minden alattvalójára kötelezővé tette. Nevéhez tíz egyházmegye megszervezése kötődik, ezek élén érsek, illetve püspök állt. A keresztény tanítás a királyság legszilárdabb bázisává, a megtelepült társadalom mindennapi életének megtartó erejévé vált. A kitűnő hadviselő és belső ellenfelein győzedelmeskedő, erőskezű uralkodó 1038-ban - a történészek becslése szerint - 63 éves korában hunyt el.

45 esztendővel később VII. Gergely pápa Istvánt és fiát: Imre herceget, a szentek sorába iktatta. A magyar nép erre az időpontra - 1083. augusztus 20-ára - évszázadok óta kegyelettel emlékezik. Államalapító Szent István ünnepe, amely a hagyomány szerint egyben az új kenyér napja - nemzeti ünnep. Az Országgyűlés döntése értelmében 1991-től augusztus 20-a a Magyar Köztársaság hivatalos állami ünnepe is.

Augusztus 24.—Bertalan napja

Bertalan napja, időjárásjósló nap. Megfigyelések szerint őskezdő nap, ekkor vége a kánikulának. A halak már nem nőnek tovább, a szőlőben elszaporodnak a seregélyek. A Bertalan napi időjárásból az őszi időre következtetnek, az e napon köpült vajjat betegségek gyógyítására használták.

Látogatás a Vajdaságban

Ráczné Fülöp Zsuzsanna,
az „Együtt Markotabödögeért”
Egyesület
elnök-helyettese

Július 9-én 7 fős delegáció utazott a vajdasági Péterréve településre, ahol idén rendezték a 15. Uborkafesztivált. Az utazók a kiutazás teljes költségét maguk állták (ajándékok, üzemanyag költsége). Az önkormányzat a kiutazáshoz szükséges falugondnoki kisbusz biztosításával támogatta az „Együtt Markotabödögeért” Egyesület néhány tagját. Pénteken este a delegáció tagjai egy igazi szerb vacsorára voltak hivatalosak egy szerb családhoz, ahol kalácstöréssel fogadják a kedves vendégeket. Szombaton egész nap az Uborkafesztivál programjait bonyolították (hasonlóképpen a mi rendezvényünkhöz), csak azzal a különbséggel, hogy a 6.200 lelket számláló településen igazi közösségi élet folyik. A Kiss Imre Művelődési Központ ad otthont a néptáncosok, modern táncosok, színjátszók próbáihoz, fellépéseikhez. Az esti kulturális programokat a helyi csoportok színvonalas műsorai szolgáltatták. Felléptek a helyi óvodások, iskolások, néptáncosok, a világbajnok modern táncosok, mesemondók, színjátszók, népdalénekesek, valamint szerb táncosok. Vasárnap vendéglátóink a Szabadka környékén lévő Palics üdülőtelepülésre vittek bennünket. Sétát tettünk a tó partján, ellátogattunk a híres állatkertbe, majd finom ebéd várt bennünket egy előkelő étteremben. Ebéd után búcsút vettünk vendéglátóinktól és hazaindultunk. Szeptember első napjaiban ők lesznek a mi vendégeink.

Hild-tábor Markotabödögén

Június 28 – július 2. között a győri Hild József Építőipari Szakközépiskola műemlékes diákjai a településen nyári gyakorlatként népi épületek felmérését végezték. Ebben az évben Németh Gézané Rózsi néni telkén egy 120 éves parasztportát mértek fel, melynek többek között az épen maradt nyári konyha nyitott kéménye az érdekessége. Ennek a tábornak és a felméréseknek az a hozadéka, hogy bármi történik is az épülettel, a népi építészetről készült rajzok, a teljes dokumentáció megmaradnak az utókornak. Az elmúlt évben a Hildes diákok többek között a bödögei temetőben található, az ország egyik legrégebbi, 1681-ben készült Piéta szobrát mérték fel. Az elkészített rajzokból, valamint a győri Nagy István fényképész-mester „Szakrális emlékek” képeiből összeállított kiállítást tekinthették meg az érdeklődők július 1-16. között a napköziotthon épületében. A kiállítást Gergő András, a Pannónia Kincse Leader Egyesület elnöke, Ikrény polgármestere nyitotta meg. A kiállított anyag ez év szeptember 6-19. között a győri Megyeháza aulájában is megtekinthető.

